

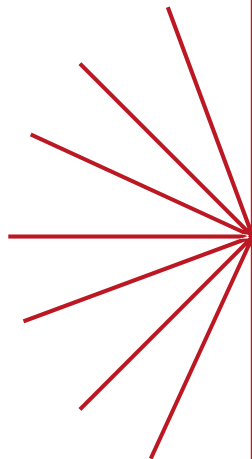
JAK ÚSPĚŠNĚ POŽÁDAT O PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Praktický rádce pro pečující

OBSAH

Vydala Národní asociace patientských organizací (NAPO), pracovní skupina Zdravotní politiky a účast pacientů na rozhodování.
Petra Suchá, garantka pracovní skupiny a předsedkyně patientské organizace Metoděj z.s.,
Jan Kubačák, zástupce patientské organizace Česká společnost AIDS pomoc
Editace: Bohdana Rambousková, NAPO
Foto: Bing AI
Vydáno: květen 2024

01

Kdo o příspěvek žádá

02

Průběh sociálního šetření

03

Lékařská posudková služba

04

Námítky a odvolání

05

Důležité rady a zdroje

06

Vzor vyplnění formuláře pro lékaře

Pokud máte doma dítě nebo dospělou osobu se zdravotním omezením, kteří potřebují péči druhé osoby, můžete pro ně žádat o příspěvek na péči.

KDO O PŘÍSPĚVEK ŽÁDÁ

O příspěvek na péči žádá ten, kdo potřebuje péči druhé osoby. U dítěte žádá jeho zákonný zástupce (jeden z rodičů).

- Dítě, dospělá osoba či senior se podáním žádosti stává žadatelem o příspěvek na péči.
- Osoba, která bude péči poskytovat (a většinou vyřizuje i žádost o příspěvek), se nazývá poskytovatel pomoci nebo také (osoba) pečující.
- Žadatel může příspěvek na péči použít i na úhradu služeb, které mu bude poskytovat sociální zařízení, v němž je ubytován.

PROCES POSOUZENÍ NÁROKU NA PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

1. Žadatel podá žádost.
2. Sociální pracovnice z krajské pobočky Úřadu práce provede sociální šetření v bydlišti žadatele.
3. Záznam ze sociálního šetření sociální pracovnice odešle na místně příslušnou Okresní správu sociálního zabezpečení, kde lékařská posudková služba posoudí zdravotní stav žadatele a stanoví stupeň závislosti.
4. Na základě posouzení lékařem lékařské posudkové služby rozhodne Úřad práce o stupni závislosti žadatele.
5. Pokud žadatel či jeho zástupce (pečující) s rozhodnutím nesouhlasí, podává odvolání. Variantou je počkat 3 měsíce a zkusit žádost znovu.

JAK PROBÍHÁ SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Podáním žádosti začíná proces sociálního šetření, který provádí krajská pobočka Úřadu práce ČR prostřednictvím sociálního pracovníka. Sociální šetření určuje stupeň závislosti na péči druhé osoby u dítěte, dospělé osoby či seniora, který přestal být samostatný a soběstačný (např. omezená pohyblivost,

schopnost oblékání, stravování, hygieny nebo péče o domácnost – v případě dospělé osoby).

Do 30 dnů po podání žádosti kontaktuje žadatele sociální pracovnice Úřadu práce a dohodne termín návštěvy u žadatele doma.

01

KDO SE NÁVŠTĚVY ÚČASTNÍ

Protože z žádosti není patrné, v jakém zdravotním stavu se žadatel nachází a zda se plně orientuje v situaci, bývá zpravidla přizvána i pečující osoba. Její účast je důležitá, aby mohla případně doplnit či uvést na pravou míru informace sdělované žadatelem. Pokud sociální pracovnice nevyžaduje přítomnost dětského žadatele, je na uvážení rodiče, zda dítě k návštěvě vezme či ne. My jeho přítomnost doporučujeme, aby si sociální pracovnice udělala lepší představu o jeho skutečném stavu.

02

PRŮBĚH ŠETŘENÍ

Sociální šetření probíhá v přirozeném prostředí žadatele (u něj doma; u pečující osoby, kam se přestěhoval; v pobytovém zařízení sociální péče). Trvá 30–90 min. Sociální pracovnice při něm dotazováním a pozorováním zjišťuje soběstačnost žadatele. Zaměřuje se na to, jaké základní životní potřeby zvládá sám (i za využití kompenzačních pomůcek), s čím potřebuje pomoc a v čem je na druhé osobě zcela závislý.

03

PŘESNOST INFORMACÍ

Především senioři mívají sklony nepřiznat skutečný stav věcí, není jim příjemné mluvit o intimních věcech s neznámými úřednicemi, a tak zatajují míru svých obtíží. Při sociálním šetření ale není důvod se za nemohoucnost stydět, naopak je potřeba ukázat skutečný rozsah činností, které žadatel nezvládá a s nimiž potřebuje od pečujícího pomoc. Instruuje posuzovanou osobu, aby se před sociální pracovnicí nesnažila ukazovat věci v lepším světle. Sociální pracovnice není jasnovidec; pokud se budete tvářit, že je vlastně vše v pořádku, nedivte se, že dostanete nižší stupeň závislosti, než jaký jste očekávali.

10 životních potřeb:

- mobilita
- orientace
- komunikace
- stravování
- oblékání a obouvání
- tělesná hygiena
- výkon fyziologické potřeby
- péče o zdraví
- osobní aktivity
- péče o domácnost

LÉKAŘSKÁ POSUDKOVÁ SLUŽBA

Během posuzování zdravotního stavu Úřad práce formálně přeruší správní řízení o přiznání příspěvku na péči. O přerušení vás úřad informuje písemně.

POSUDKOVÉ ZHODNOCENÍ

Úřad práce čeká na posudkové zhodnocení od lékařské posudkové služby OSSZ, které stanoví stupeň závislosti. Maximální lhůta pro posudek je 75–135 dní, pokud byly včas doloženy všechny potřebné podklady (vyjádření ošetřujícího lékaře, odborné lékařské nálezy z již proběhlých či nově vyžádaných vyšetření).

OBNOVENÍ ŘÍZENÍ

Až Úřad práce obdrží posudkové zhodnocení od OSSZ, obnoví řízení a informuje žadatele o možnosti seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí. To znamená, že žadatel nebo jeho zástupce (vy jako pečující) může osobně přijít na úřad seznámit se s výsledkem sociálního šetření a s hodnocením od posudkového lékaře, které bude základem pro rozhodnutí. Pokud s výsledkem souhlasíte a nepředložíte nové důkazní prostředky, po uplynutí stanovené lhůty vydá Úřad práce rozhodnutí.

NÁVŠTĚVA LÉKAŘE

OSSZ písemně vyzve žadatele k návštěvě ošetřujícího lékaře nebo si vyžádá odborné vyšetření. Sdělte lékařům, že jste požádali o příspěvek na péči, aby vyplnil příslušné formuláře a odeslal je na OSSZ.

Ujistěte se, že lékař ví o kompenzačních pomůckách, které žadatel o příspěvek na péči používá (vozík, slepecká hůl, rehabilitační židle, chodítko...), a že si je vědom, že i přesto žadatel potřebuje stálou pomoc druhé osoby.

Diagnóza není klíčová. Důležité je, aby lékař ve formulářích detailně popsal zdravotní stav žadatele a jeho schopnosti zvládat základní životní potřeby.

A photograph of a person sitting in a wheelchair, viewed from the side. The person's hand is on the wheelchair's control lever. The background is a bright, out-of-focus outdoor scene with sunlight. A white sunburst graphic is overlaid on the left side of the image.

STUPEŇ ZÁVISLOSTI

Stupeň závislosti se posuzuje dle počtu nezvládaných životních potřeb:

Děti do 18 let:

- I. stupeň: 3 nezvládané životní potřeby
- II. stupeň: 4 až 5 potřeb
- III. stupeň: 6 až 7 potřeb
- IV. stupeň: 8 až 9 potřeb

Dospělí:

- I. stupeň: 3 až 4 potřeby
- II. stupeň: 5 až 6 potřeb
- III. stupeň: 7 až 8 potřeb
- IV. stupeň: 9 až 10 potřeb

Při sociálním šetření se často hovoří i o délce času, který je nutné opečovávanému věnovat. Jeho délka pro vás může být určitým vodítkem při formulaci vašich očekávání:

- I. stupeň:** péče několikrát týdně
- II. stupeň:** návštěva obden nebo každý den na 2-3 hodiny
- III. a IV. stupeň:** nepřetržitá péče srovnatelná s péčí o dítě do 3 let

IV. stupeň zahrnuje péči ve dne i v noci, lidé jsou trvale upoutáni na lůžko.

MOŽNOST NÁMITEK

Během posuzování zdravotního stavu Úřad práce formálně přeruší správní řízení o přiznání příspěvku na péči. O přerušení vás úřad informuje písemně.

01

OBNOVENÍ ŘÍZENÍ

Až Úřad práce obdrží posudkové zhodnocení nově předložených důkazních prostředků od OSSZ, obnoví řízení a informuje žadatele o možnosti seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí. Zpravidla úřad následně vydá rozhodnutí.

02

ÚČINNOST NÁMITEK

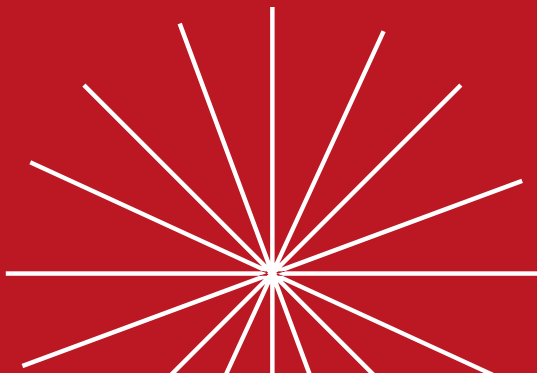
V některých případech lze po prvním kole námitek doložit další důkazní prostředky a znovu je poslat k posouzení OSSZ. Ze zkušenosti však vyplývá, že námítky často nebývají účinné a je lepší se proti rozhodnutí odvolat.

03

DÉLKA ŘÍZENÍ

Obvykle celé řízení trvá 2–6 měsíců, při opakovaném podávání námitek či špatné spolupráci žadatele (např. se nepodrobí vyšetření lékaře) se ještě protahuje. Většinou péče probíhá už v době, kdy žadatel a jeho pečující teprve čekají na přiznání příspěvku. Na toto období je potřeba se finančně zajistit – zejména u vyšších stupňů závislosti je pravděpodobné, že pečující už nebude zvládat chodit do práce.

PŘI NESPOKOJENOSTI S ROZHODNUTÍM

ODVOLÁNÍ

Pokud nejste spokojeni se stanovením stupně závislosti a výší příspěvku, můžete podat odvolání k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR prostřednictvím Úřadu práce, který rozhodnutí vydal. MPSV nemá vlastní lékaře, a tak přezkoumáním opět pověří lékařskou posudkovou službu OSSZ. Přesto se nenechte odradit a podejte odvolání.

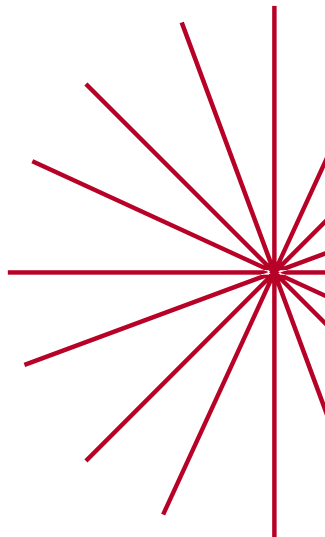
POSLEDNÍ MOŽNOST

Po zamítnutí odvolání můžete podat žalobu ke správnímu soudu, což je náročné a nejisté. Ze zkušenosti doporučujeme spíše podat novou žádost o příspěvek na péči po uplynutí tří měsíců. Při neoprávněném snížení stupně závislosti podejte oznámení změny stavu a doložte nové lékařské zprávy.

NÁMITKA VŮČI VÝSLEDKU ODVOLÁNÍ

Když nejste spokojeni ani s výsledkem odvolání, můžete podat námitku k rozhodnutí odvolacího orgánu. Pro stání před odvolací komisí je dobré požádat o to, aby se ho účastnil i žadatel. Komise by ho v žádném případě neměla zkoušet, ale vyplatí se, když komise člověka s postižením vidí a může si lépe představit, jak náročnou péči potřebuje.

DŮLEŽITÉ RADY

S lékařem mluvte vždy otevřeně. Informujte ho o svém skutečném zdravotním stavu. Nezdůrazňujte pokroky, zaměřte se na oblasti, ve kterých žadatel potřebuje pomoc druhé osoby.

Informujte lékaře o tom, že budete procházet řízením o příspěvku na péči. Ujistěte se, že má všechny zdravotní zprávy od specialistů a odborníků, které jste navštívili.

Zkontrolujte, jak lékař vyplnil formulář pro lékařskou posudkovou službu. Ujistěte se, že uvedl, jaké základní životní potřeby žadatel nevládá. Pokud uvede jen číslo diagnózy, bude to k ničemu. U dítěte by měl vyplnit, že nevládá základní životní potřeby dle vývojových tabulek.

Uvádějte všechny kompenzační pomůcky. Pokud je žadatel používá a potřebuje přitom vaši pomoc, při sociálním šetření to nezapomeňte sdělit.

Podáváte-li odvolání či námítku, připravte si seznam základních životních potřeb a posudek

od OSSZ (nechte si ho na úřadě vytisknout, abyste věděli, které životní potřeby vám neuznali). Pokud nedokážete odvolání sepsat sami, obraťte se na patientskou organizaci pro vaši diagnózu nebo na Národní asociaci patientských organizací (NAPO). U dětí můžete požádat o pomoc speciální pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologickou poradnu.

Nebojte se odvolat. Nenechte se odradit tvrzením úředníků či lékařů, že stejně neuspějete. Na základě odvolání můžete získat oprávněný příspěvek na péči.

Dodržujte termíny. Na vyjádření k posouzení příspěvku máte obvykle osm pracovních dní. Pokud termín nestihnete, požádejte o jeho prodloužení. Úřad práce obvykle vyhoví.

Před podáním námítky, odvolání nebo nové žádosti si vyžádejte kopii sociálního šetření, zprávu od lékaře a posudek lékařské posudkové služby k detailnímu prostudování.

ZDROJE DŮLEŽITÝCH INFORMACÍ

Informační leták Veřejného ochránce práv

Řízení o dávkách pro osoby se zdravotním postižením

Psychomotorický vývoj dítěte – tabulky

VZOR VYPLNĚNÍ FORMULÁŘE LÉKAŘEM

Vážená paní doktoro, vážený pane doktore,
v blízké době musím požádat o prodloužení vyplácení Příspěvku na péči.
Z těchto důvodů potřebuji vyplnit formuláře o míře podpory, kterou musím
poskytovat svému synovi. Níže je uveden nástin toho, jak by takový popis
mohl vypadat.

Při hodnocení se rozlišuje, jestli je žadatel starší 18 let věku. V případě že ne,
nehodnotí se schopnost péče o domácnost. Při hodnocení podpory
v jednotlivých základních životních potřebách se má přihlížet k věku
žadatele (posuzovaného). Míra zvládnání/nezvládnání základní životní
potřeby u dětí, se posuzuje podle schopností v tabulkách vývoje dětí
(Příloha k Instrukci NM 7 č. 15/2016).

MOBILITA

Stoj, vstávání a usedání, dokáže sám změnit polohu, ujít alespoň 200 metrů na běžném povrchu i s použitím běžných pomůcek, vyjít jedno patro, používat dopravní prostředky

Pacientka není schopna samostatné chůze, odpočívát musí zhruba po 100 metrech, vstát ze židle dokáže pouze s oporou. MHD není schopna používat vůbec. Autobusová zastávka je daleko od jejího bydliště, bez pomoci nedokáže nastoupit do autobusu, nerozpozná správnou linku. Jezdit veřejnou dopravou sama se bojí, a to jak ostatních lidí, tak případných schůdků. Bojí se, že neudrží stabilitu, požádat o uvolnění místa v autobuse jí brání velká obava z lidí. Tento strach je tak velký, že než aby sama jela například k lékaři, raději zůstane doma. Pokud někam jde sama, zapomíná zavírat dveře.

ORIENTACE

Zrakem, sluchem, místem, časem, osobou, duševní kompetence, orientace za běžných sociálních situací a v běžném sociálním prostředí

Pacientka má zhoršený zrak, částečně kompenzovaný brýlemi, ty však často zapomíná. Sluch je .... Nemá přehled o místě a čase. Na dotaz, jestli ví, jaké je roční období, neodpovídá vůbec, po naléhání uvede, že léto (je prosinec). Svě jméno zná, ale nepamatuje si počet dětí ani manžela. Nemá přehled o čase. Často nepozná své blízké. Má u sebe jejich fotografie se jmény, ale občas nerozumí, co je na nich napsáno. Při interakcích se svým okolím odpovídá na dotazy nepřiléhavě. Sama nedokáže dojít do obchodu (cca 250 m), po cestě zapomene, kam chtěla jít, nebo kde bydlí. Doma nikomu na zazvonění neotvírá.

KOMUNIKACE

Schopnost řeči, dorozumění se s ostatními, chápat a přijímat zprávy od okolí, dokázat napsat krátkou jednoduchou zprávu, rozumět základním symbolům, používat běžné komunikační prostředky

Pacientka je schopna řeči. Problémem je míra porozumění sdělované informace. A to jak na straně pacientky, tak přijímajícího. Rozhovor s ní je obtížný. Nedokáže správně reagovat na sdělené informace, sociální reakce je silně narušena. Pokud něco chce, nedokáže formulovat svá přání, na dotazy často nereaguje, nebo žádosti rovnou zamítá. Nechápe potřebu plnění takových žádostí. Na poště odmítá prosbu o podpis kvůli vyzvednutí důchodu. Často reaguje nepřiměřeně situaci. Má tendenci ke zkratkovitým a emočně nestabilním reakcím. Její řeč je nesouvislá, zabíhává do detailů, často nevýpravná. Obtíže s pozorností a těžká zmatenost. Komunikace s ní je souvislá/nesouvislá, dokáže komunikovat přiměřeně svému věku? Telefon nepoužívá. Neumí jej obsluhovat.

STRAVOVÁNÍ

Vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nalít nápoj, rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace.

Pacientka si nepamatuje, co měla naposledy k jídlu ani neví kdy to bylo. Pokud má hlad, dokáže to sdělit pečujícím. Nedokáže si vybrat vhodné potraviny ke konzumaci. Pro malou úchopovou sílu nedokáže přenést talíř, jí pomocí lžice, na přiměřená sousta musí mít pokrm předem nakrájený. Na dodržování diety dohlíží dcera, stejně tak na pitný režim. Otevřít nápojový karton nebo láhev nedokáže. Konzumuje jen určité potraviny, jiné odmítá (například nejí jogurty a zeleninu polévky ani kaše).

OBLÉKÁNÍ A OBOUVÁNÍ

vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, oblékat se a obouvat se, svlékat se a zouvat se, manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem

Pacientka se nedokáže sama obléct. Problémy jí dělají kalhoty, pro její sníženou mobilitu, dále zipy a malé knoflíky. Oblečení musí připravit dcera, sama si je vybrat nedokáže. Nedokáže upravit své oblečení tak, aby bylo přiměřené počasí. Obouvat se dokáže pouze s pomocí dcery. Uklidit oblečení nazpět do skříně nedokáže. Bez upozornění by patrně šla na procházku v pyžamu nebo si šla lehnout v kabátu a botách.

Dítě 8 let:

Klientka vyžaduje pouze jeden druh oblečení, ostatní odmítá. Často se stává, že si oblečení obleče naruby. Nedokáže oblečení přizpůsobit počasí. Oblékne se sama, ale nedokáže používat zip či knoflíky. V takovém případě oblečení ihned svléká. Nerozezná pravou a levou botu. Vrstvení oblečení zvládá s dopomocí, kdy matka říká kdy si má obléct jaký kus.

TĚLESNÁ HYGIENA

Je zapotřebí zvýšený dohled při vykonávání hygieny? Poznává kdy? A ví a umí jak?

Klientka si dokáže umýt ruce v umyvadle. Je však zapotřebí, aby na to upozornila pečovatelka. V bytě má vanu, ale sama ji není schopna používat. S ošetřovatelkou se sprchuje. Ta jí pomáhá s mytím nohou a zad. **POZOR, TO ŽE SE NEZVLÁDÁ POHYBOVAT NA KLUZKÉM POVRCHU, NENÍ POVAŽOVÁNO ZA NEZVLÁDÁNÍ**

Dítě 8 let:

Nepoznává, že se potřebuje umýt. Pod dohledem to dokáže, ale matka musí připomínat, co a kdy má dělat. Zuby si vyčistí sama, ale potřebuje to připomenout.

VÝKON FYZIOLOGICKÉ POTŘEBY

Včas používat WC, zaujmout vhodnou polohu, vyprázdnit se, provést očistu, používat hygienické pomůcky

Včas používat WC, zaujmout vhodnou polohu, vyprázdnit se, provést očistu, používat hygienické pomůcky

Na záchod potřebuje doprovodit a potřebuje to připomínat. Nosí pleny, ale je zapotřebí kontroly druhé osoby, jestli nejsou již plné (pokud by druhou osobu nepotřebovala, je to zvládnání životní potřeby). Očistu provádí pečující osoba. U žen zmínit schopnost výměny hygienické vložky či nutnost jejího použití.

PÉČE O ZDRAVÍ

Dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovené preventivní, léčebné a léčebně rehabilitační a ošetrovatelské postupy a opatření a používat k tomu potřebné léky nebo pomůcky, rozpoznat zdravotní problém a v případě potřeby vyhledat nebo přivolat pomoc

Klientka ví, k jakému lékaři chodí. Bohužel si nepamatuje data příštích návštěv. S lékařem je schopna komunikovat o svých potížích omezeně. Na správné braní léků dohlíží pečující osoba. Špatně formuluje věty. Informace o svém zdravotním stavu podává nesouvisle. Nedokáže dodržovat protialergická opatření – nezapomene si. Používá chodítka, hole, kompresní punčochy, naslouchátko... Zvládne to? Rehabilituje sama? Dokáže si aplikovat inzulín?

U dětí: dokáží rozeznat, že je něco bolí? Jinak u dětí do 12 let se nehodnotí.

„Pokud dlouhodobě a každodenně osoba není schopna rozpoznat rizika ohrožení svého zdraví a života, pečovat o své zdraví v běžných, opakovaně se vyskytujících „banálních“ situacích (drobné poranění, nevolnost, bolest, teplota aj.), jedná se o nezvládnání ZŽP péče o zdraví.“

OSOBNÍ AKTIVITY

Navazovat kontakty a vztahy s jinými osobami, plánovat a uspořádat osobní aktivity, styk se společenským prostředím, stanovit si a dodržet denní program, vykonávat aktivity obvyklé věku a prostředí, například vzdělávání, zaměstnání, volnočasové aktivity, vyřizovat své záležitosti

Klientka nemá žádné přátele. Chodí ji navštěvovat její rodina, ale mimo ni nikdo. Nedokáže plánovat své aktivity. Cizím lidem se vyhýbá, nedokáže se zeptat třeba na cestu. Sociální interakce je slabá, nedokáže zrcadlit emoce

ani přiměřeně reagovat. Nemá přehled o současném dění ve společnosti. Denní program není schopna dodržovat. Nepoznává důležitost situace, neodhadne správně čas potřebný k činnosti. Vzdělávání a práce jsou mimo možnosti klientky. Panicky se bojí chodit sama venku.

U dětí: jak ve školce/škole. Komunikuje s ostatními? Nemá žádné přátele, kamarády, ostatních lidí se bojí? Nějaké koníčky, kroužky? Poznává, že ráno jde do školy a odpoledne cvičit? Je zapotřebí nepřetržitý dohled? U malých dětí se považuje za nesplnění ZŽP i pokud nemohou třeba chodit na kroužky kvůli nutnosti dietního stravování.

PÉČE O DOMÁCNOST

Nakládat s penězi v rámci osobních příjmů a domácnosti, manipulovat s předměty denní potřeby, obstarat si běžný nákup, ovládat běžné domácí spotřebiče, uvařit si jednoduché teplé jídlo a nápoj, vykonávat běžné domácí práce, nakládat s prádlem, mýt nádobí, obsluhovat topení, udržovat pořádek

Hodnotí se pouze u lidí starších 18 let, u mladších tedy není nutné vyplňovat.

Klientka si nedokáže sama nakoupit. Nemá přehled o cenách. Nedokáže manipulovat s malými předměty (například klíče). Dokáže ovládat rychlovarnou konvici a mikrovlnou troubu. U sporáku zapomíná ho spustit, či naopak vypnout. Jídlo si dokáže ohřát, pokud je předem připravené. Uvařit sama jej však nedokáže. Dokáže si vzít nápoj či jídlo z lednice. Umýt nádobí dokáže, ale je poté nutná kontrola. Topení je dálkové. Pořádek není schopna udržovat, nevzpomene si, kam danou věc uklidila, když jí potřebuje.